

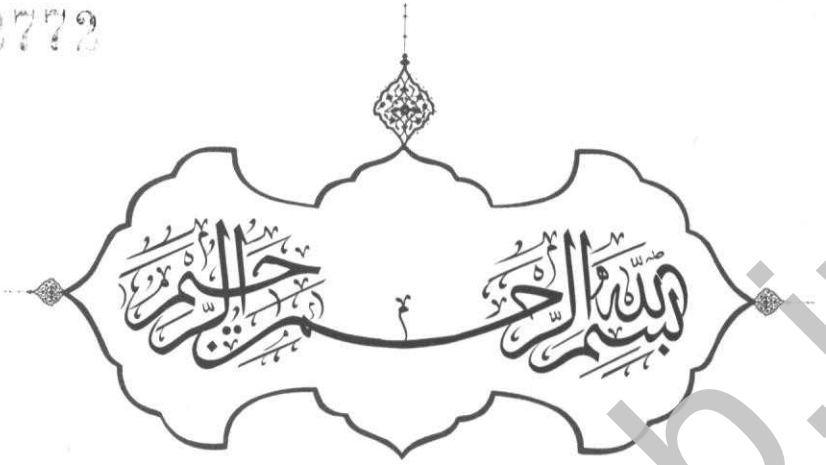
2779

۳۸۰۰

۱

۳۰۴

احسان

www.ketab.ir

مجموعه آموزش ترجمه و مفاهیم نهج البلاغه

سطح متوسطه

درست‌نامه

جلد اول و دوم

«حکمت‌ها»

گروه تدوین متون آموزش

ترجمه و مفاهیم نهج البلاغه

محققان نشر: آقا: حوزه علمیه آقا: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران، مرکز نشر هاجر، ۱۳۹۸.

وینیت لهرست نویسی : آریا

پایان نامه: پژوهش و تألیف محمد نظری، حمید امین زاده، مطلقه اسد زاده، محمدمهدی علیقلی
پایان نامه: کتاب حاضر توسط ناشران متفاوت در سال های مختلف منتشر شده است

موضوع : علمی بنی طالب (ع)، امام اول، ۲۲ ذیل از حضرت - ۴۰ نهج البلاغه - بررسی و شناخت
Al-Abu-talib, Imam I, Najed - Nahjulgah - Research

موضوع : علمی بنی طالب (ع)، امام اول، ۲۲ ذیل از حضرت - ۴۰ نهج البلاغه - اعتقادی آموزشی
Al-Abu-talib, Imam I, Najed - Nahjulgah - Study and teaching

موضوع : علمی بنی طالب (ع)، امام اول، ۲۲ ذیل از حضرت - ۴۰ نهج البلاغه - تطبیقی
Al-Abu-talib, Imam I, Najed - Nahjulgah - Research

شماره دومیه : الف و ب مجلد - ۱۳۶۱ .

شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۶۳۹۱۰۲
شماره پستی دبیری: ۲۹۷/۴۵۱۵
۵۶۴۸۱۰۵ پستی نگاره
شبانۀ افروزده: Hanch Shenyang Qian. Centre management Hanch Shenyang Qian. Centre Publications hsq
شبانۀ افروزده: حوزه علمیه که مرکز مدیریت حوزه های علمیه خوارزمی، مرکز نشر هاجر، گروه تحقیق متون ترسی آموزش و ترجمه و مطابع نیچ افروزده

نشر تخصصی زن و خانواده

برنامه ریزی محتوا: گروه تدوین، متن درسی، آموزش ترجمه و مفاهیم نهج البلاغه
پژوهش و تألیف: محمد نظری، حمید امن نژاد، عطاء الله اسدزاده، محمد مهدی علیقلی

ناشر: مرکز نشر هاجر (ناشر تخصصی زن و خانواده)

وابسته به مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواران

تعداد صفحه و قطع: ۳۰۴ صفحه / وزیری

نوبت چاپ: اول / تابستان ۱۳۹۸

شمارگان: ۳۸۰۰ نسخه

قیمت: ۳۳۰/۰۰۰ ریال

شاہک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۷۸-۲۳۰-۳

نشانی: قم - بلوار معلم - مجتمع ناشران - واحد ۱۱۴

تلفن: ۰۲۵-۳۱۰۱۵ پیامک: ۱۰۰۰۳۱۰۱۵

hajarpub.ir info@hajarpub.ir

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۹	درس اول : آشنایی با نهج البلاغه (۱)
۲۷	درس دوم : آشنایی با نهج البلاغه (۲)
۳۶	درس سوم : گوهرو جود
۴۴	درس چهارم : فرصت‌ها
۵۲	درس پنجم : دانش‌افزایی
۶۰	درس ششم : گنج‌ساختن
۶۸	درس هفتم : مشاوره
۷۶	درس هشتم : دوستی و برادری (۱)
۸۴	درس نهم : دوستی و برادری (۲)
۹۲	درس دهم : اعتدال و میانه‌روی
۱۰۲	درس یازدهم : معاشرت برتر
۱۱۰	درس دوازدهم : شکیبایی
۱۲۰	درس سیزدهم : بردباری
۱۲۸	درس چهاردهم : کوچک‌های بزرگ
۱۳۸	درس پانزدهم : عالم محضر خداست
۱۴۸	درس شانزدهم : برادری با علی (ع)

فهرست مطالب

۱۵۶	درس هفدهم: خردورزی
۱۶۶	درس هجدهم: ادب علم آموزی
۱۷۴	درس نوزدهم: خوب خواهان بد رفتار
۱۸۲	درس بیستیم: طایفه های همیشه نو
۱۹۰	درس بیست و یکم: شناخت دنیا
۲۰۰	درس بیست و دوم: برخورد با دنیا
۲۰۸	درس بیست و سوم: وحشتناک ترین قضایای
۲۱۶	درس بیست و چهارم: دوری از گناه
۲۲۴	درس بیست و پنجم: آسایش دنیا و آخرت
۲۳۲	درس بیست و ششم: بندگان مقرب خدا
۲۴۲	درس بیست و هفتم: شکرگزاری
۲۵۰	درس بیست و هشتم: دعا، کلید رحمت
۲۵۸	درس بیست و نهم: دل بستن به دنیا
۲۶۶	درس سی و ام: بخل و تنگ نظری
۲۷۶	درس سی و یکم: ضرورت خودسازی
۲۸۶	درس سی و دوم: امر به معروف و نهی از منکر
۲۹۷	کتابنامه:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي هدانا لهذا الذي كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

سپاس خدای را که ما را به هدایت خود رسانید و شمار گران شمردن نعمت های او را ندانید

حمد و سپاس مخصوص خدایندی است که قرآن را برای نمایاندن حقیقت نازل کرد و پیامبر صلی الله علیه و آله را مفسر آن و ولایت معصومان علیهم السلام را ادامه خط رسالت و تداوم روشنی حقیقت قرار داد.

سلام و درود بی پایان بر پیامبر خاتم محمد مصطفی صلی الله علیه و آله که عمر شریف خود را برای تبیین و تفسیر قرآن و بیان حقیقت ناب، صرف کرد و انسان هایی چون علی و فاطمه علیهم السلام را به جامعه انسانی هدیه نمود.

درود عالمیان بر امیرمؤمنان، علی علیه السلام، انسان والای تاریخ و دومین شخصیت عالم وجود؛ همو که علم از او نور و زهد از او زیبایی گرفت و عدالت از انساب به او مسرور شد و شجاعت از مقامش، ارزش و اخلاق از کمالش، قداست یافت و انسانیت به عظمت او افتخار کرد؛ همو که فرمود: «يَنْحَدِرُ عَنِّي السَّيْلُ، وَلَا يَرْفَعُ إِلَيَّ الظُّيُرُ؛ از دامن من گسوده افکارم، چشمه ها روان است و او هام از صعود به قلّه فضايلم ناتوان.»

نهج البلاغه، سخنان آتشین و گفتار دلنشین مولای متقیان است؛ آینه ای است که به خوبی، گوینده عالی قدر خود و شخصیت بی نظیروی را می نمایاند و میزانی است که

حق و باطل را از هم جدا و وزنه سنگین فضیلت را کاملاً جلوه‌گر می‌سازد.

آری! نهج البلاغه جلوه‌گاه حق و حقیقت و مرکز تابش انوار درخشان صراحت و صداقت، آزادی و عدالت، شجاعت و شهامت و دانش و فضیلت است.

کتاب شریف نهج البلاغه - که به حق «برادر قرآن» نام گرفته - بعد از قرآن کریم، بهترین و عظیم‌ترین اثر جاودانه اسلامی است که با دستورهای و مضامین بلند خود به زندگی مسلمانان شور و شغف خاصی بخشیده است؛ کتاب با عظمتی که سند افتخار هر مسلمان و مایه اعتبار انسانیت است. برای یک مسلمان چه افتخاری از این بالاتر که گوینده این سخنان غزو و پرمحتوا، پیشوای عالی مقام اوست و برای یک انسان چه اعتباری از این مهم‌تر که امام علی علیه السلام - گوینده نهج البلاغه - با تمام مزایای علمی و عملی که داشته مانند او یک انسان بوده است؛ انسانی که معنی انسانیت و راه و رسم زندگی را فقط باید از او پرسید و در وجود بی‌مانند او جستجو کرد.

امام - عجلونی رحمته الله می‌فرماید:

ما مفتخریم که کتاب نهج البلاغه که بعد از قرآن، دستور زندگی مادی و معنوی و بالاترین کتاب‌رهایی بخش بشر است و دستورات معنوی و حکومتی آن بالاترین راه نجات است، از امام معصوم ماست. کتاب نهج البلاغه که نازله روح اوست برای تعلیم و تربیت ما خفنگان در بستر منیت و در حجاب خود و خودخواهی خود، معجونی است برای شفا و برهمی است برای دردهای فردی و اجتماعی و مجموعه‌ای است دارای ابعادی به اندازه یک انسان و یک جامعه بزرگ انسانی از زمان صدور آن تا هرچه تاریخ به پیش رود و هرچه جامعه‌ها به وجود آید و دولت‌ها و ملت‌ها متحقق شوند و هر قدر متفکران و فیلسوفان و محققان بیابند و در آن غور کنند و غرق شوند.^۱

آن‌ها که قدر این گنجینه ارزشمند را داشتند از آن بهره‌ها بردند؛ مطهری‌ها، «طهارت روح» را در این چشمه زلال یافتند و با هنرها، «هنر شجاعت و شهامت» را از آن آموختند و بهشتی‌ها، «عطر دل‌انگیز بهشت» را از آن استشمام کردند.

اینک ما باید از این گنجینه بی‌نظیر، کمال استفاده را ببریم و به ندای پنداری‌گرانه رهبر معظم انقلاب - آیت الله خامنه‌ای مظله العالی - لبیک بگوییم که فرمود:

من درباره توجّهی که ما باید به نهج البلاغه پیدا کنیم می‌خواهم هشدار بدهم. ما این توجّه را امروزه کم داریم، مثل اینکه نمی‌دانیم چه گنجینه معرفتی بی‌بیانی در این کتاب هست یا هنوز برای مردم ما، حتی برای محققین ما، اهمیت دستیابی به منبع عظیم این

درسنامه
نهج البلاغه

کتاب بی نظیر به طور کامل کشف نشده است...^۱ تأکید می‌کنم که این کتاب، گنجینه بی نظیری است، تمام نشدنی است و امروز هم بیشتر از همیشه ملت ما و جامعه اسلامی ما به آن نیازمند است. ما امروز به این کتاب احتیاج داریم.^۲

امروز روز استفاده هرچه بیشتر از نهج البلاغه است. امروز شرایطی مشابه شرایط حکومت دوران امیرمؤمنان علی (علیه السلام) است. پس روزگار، روزگار نهج البلاغه است. امروز می‌شود از دیدگاه دقیق و نافذ امیرمؤمنان (علیه السلام) به واقعیت‌های جهان و جامعه نگاه کرد و بسیاری از حقایق را دید و شناخت و علاج دردها را پیدا کرد. همین است که به نظر ما امروز از همیشه به نهج البلاغه ما محتاج‌تریم.^۳

ویژگی‌های این مجموعه

ویژگی اول: رعایت اصول آموزشی

۱. سیرت‌دریجی از آسان به سخت: متن نهج البلاغه بر اساس هدفی که مورد نظر گرد آورنده آن - سید رضی (رحمته الله علیه) - بوده و سایر کتاب‌ها و متن‌های دینی و مجموعه‌های گردآوری شده از سخنان معصومان (علیهم‌السلام) تفاوت آشکاری دارد و از دشواری خاصی برخوردار است. این دشواری به ویژه برای افرادی که نسبت به ادبیات عرب و برخی علوم مقدماتی از دانش لازم برخوردار نیستند یا برای اولین بار با این گنجینه ارزشمند مواجه می‌شوند، بیشتر رخ می‌نماید.

به همین دلیل برای تسهیل امر آموزش، سیرت‌دریجی از آسان به سخت در کل مجموعه مورد توجه قرار گرفته به نحوی که روند آموزش از حکمت‌های نهج البلاغه - که دشواری کمتری نسبت به سایر بخش‌ها دارند - آغاز و به آموزش نامه‌ها - که در مقایسه با خطبه‌ها آسان‌تر هستند - منتقل شده و با آموزش خطبه‌ها خاتمه می‌یابد. سیر مذکور، در هر بخش مراعات شده و درس‌های هر جلد از حکمت‌ها، نامه‌ها و خطبه‌های آسان به سخت تنظیم و تدوین شده است.

۲. موضوع‌محور بودن درس‌ها: نهج البلاغه بر اساس سخنرانی‌ها (خطبه‌ها)، نامه‌های امام‌های (علیهم‌السلام)، حکمت‌ها و جملات کوتاه منتخب از سایر سخنان امیرمؤمنان (علیه السلام) تنظیم شده و ترتیب موضوعی ندارد. مجموعه حاضر برای سهولت در امر یاددهی و یادگیری، معرفت‌افزایی نهج‌آموزان، پاسخ به نیازهای بینشی و انگیزشی مخاطبان و جذابیت‌آفرینی و ایجاد رغبت، به صورت موضوعی با محوریت موضوعات اساسی از قبیل مسائل اخلاقی، اصول رفتاری و مباحث اجتماعی، اعتقادی و سیاسی درس‌بندی شده است.

۱. بازگشت به نهج البلاغه، ص ۳۸.

۲. همان، ص ۴۹.

۳. همان، ص ۲۸.

۳. بیان ساده، کوتاه و جامع: در تمام این مجموعه سعی شده است تا مطالب با بیانی ساده، گویا و کوتاه به مخاطب انتقال داده شود؛ به همین منظور از پرداختن به مطالب و توضیحات اضافی ملال آور و غیرضروری - که ارتباط روشنی با موضوع درس ندارد - پرهیز شده است؛ اما به منظور جامع بودن مطالب، دو بخش با عناوین «آیین در آیین» و «حکایت و هدایت» برای پیوند محتوا با قرآن و ملموس شدن مفاهیم، در کادر جداگانه‌ای ارائه شده است.

۴. جذابیت و رغبت آفرینی: محتوای درس‌های این مجموعه در موضوع محوری خود، از جامعیت، اختصار و استقلال خاصی برخوردارند که به اصل تداعی در ذهن نهج‌آموز کمک کرده، موجب می‌شود مخاطب، تمام یک درس را به صورت کامل در نظر داشته باشد. این مسئله حس شروع و اتمام و حرکت مجدد را به نهج‌آموز القا و محتوا را جذاب‌تر می‌کند و در مخاطب برای پیگیری مطالب کل مجموعه، رغبت بیشتری به وجود می‌آورد و قابلیت یاددهی و یادگیری او را افزایش می‌دهد.

۵. تأکید بر تمرین و پژوهش: به دلیل تأثیر بسزای تمرین، ممارست و پژوهش در یادگیری و نهادینه شدن آموخته‌ها، بخش ویژه‌ای برای این منظور در نظر گرفته شده است.

ویژگی دوم: مهارت‌افزایی

قرائت و ترجمه متن نهج البلاغه و درک مفهوم و مقصود از کلام امام علی (علیه السلام) - به ویژه برای افرادی که نسبت به ادبیات عرب و برخی علوم مقدماتی از دانش لازم برخوردار نیستند یا برای اولین بار با نهج البلاغه مواجه می‌شوند - دشواری خاصی دارد؛ به همین دلیل در مجموعه حاضر سعی شده است تا در زمینه‌های روخوانی و روان‌خوانی، ترجمه متن و درک مفاهیم، مهارت‌های لازم در نهج‌آموزان ایجاد شود یا در صورت برخورداری از چنین مهارت‌هایی، این مهارت‌ها افزایش یابد.

همچنین با توجه به اهمیت مطالعه و پژوهش در دانش‌افزایی و تعمیق آن، سعی شده است تا بستر لازم برای مطالعات بیشتر و تحقیق و پژوهش در زمینه موضوعات مرتبط با درس‌ها ایجاد شود و نهج‌آموزان با تمرین و ممارست، در این عرصه نیز به مهارت لازم دست یابند.

ویژگی سوم: جامعیت، به روز بودن و سودمندی

در این مجموعه موضوعاتی که در سخنان امام علی (علیه السلام) و احادیث بیشتری دارند یا جزء مسائل و موضوعات روز و مورد نیاز مخاطبان - به ویژه جوانان - محسوب می‌شوند، در اولویت قرار گرفته‌اند.

محتوای درس‌های این مجموعه، به گونه‌ای گزینش و چیده شده که مهم‌ترین مسائل اخلاقی، اصول رفتاری، مباحث اجتماعی، اعتقادی و سیاسی مؤثر در مسیر تکامل فردی و اجتماعی را دربرگرفته و ضمن برقراری رابطه سازمان‌یافته میان نهج‌آموز و متن نهج البلاغه، نگاه مثبت و سازنده‌ای نسبت به فراگیری نهج البلاغه در وی ایجاد می‌کند و نسبت به نیازها و پرسش‌های اساسی مخاطبان پاسخ‌گو است و حس سودمندی و مفید بودن را القا می‌نماید.

اهداف علمی و کاربردی مجموعه حاضر

براساس ویژگی‌های طرح شده، مجموعه حاضر، برای رسیدن به اهداف ذیل تألیف و تدوین شده است:

- آشنایی با بخش‌های مختلف نهج البلاغه (حکمت‌ها، نامه‌ها، خطبه‌ها)؛
 - ایجاد علاقه و شوق برای ارتباط هرچه بیشتر با نهج البلاغه و انس با آن؛
 - آشنایی با اکثر موضوعات مطرح شده در نهج البلاغه به ویژه موضوعات به روز و مورد نیاز؛
 - بهره‌مندی علمی و عملی از معارف و آموزه‌های ناب علوی در زندگی فردی و اجتماعی؛
 - آموزش روخوانی و روان‌خوانی متن نهج البلاغه؛
 - آموزش معنا و شرح واژگان مهم و کلیدی؛
 - آموزش ترجمه نهج البلاغه، به صورت کاربردی و کسب مهارت در این زمینه؛
 - آشنایی اجمالی با شرح و توضیح سخنان امام علی (ع) در نهج البلاغه؛
 - آشنایی با شیوه‌های مطالعه و پژوهش در موضوعات نهج البلاغه و کسب مهارت در این زمینه؛
 - آشنایی با پیام‌های مختلف عبارات نهج البلاغه.
- این مجموعه در قالب ۹۶ درس برای سطح متوسطه طراحی شده است:

- ۳۲ درس: برگزیده حکمت‌های نهج البلاغه
- ۳۲ درس: برگزیده نامه‌های نهج البلاغه
- ۳۲ درس: برگزیده خطبه‌های نهج البلاغه

کتاب پیش رو ۳۲ درس برگزیده حکمت‌های نهج البلاغه می‌باشد که تغییراتی به شرح زیر در آن داده شده است:

۱. تعدیل در بخش‌های شرح حکمت، مطالعه و پژوهش، پرسش و تمرین.
۲. حذف بخش کارگاه ترجمه.
۳. افزودن بخش حدیث خوانی به منظور مطالعه و انس بیشتر با حدیث.

نهج‌آموزان پس از گذراندن این درس‌ها، علاوه بر آشنایی با واژگان و سبک‌های نهج البلاغه و کسب مهارت ترجمه متن نهج البلاغه از معارف ناب این گنجینه بی‌بدیل - که پاسخی برای نیازهای امروز جامعه است - بهره‌مند می‌شوند.

از محضر خدای رحمان، فضل و عنایت بی‌کران، برای معلّمان و متعلّمان نهج البلاغه خواستاریم

مسئول گروه تدوین متون

آموزش ترجمه و مفاهیم نهج البلاغه

۱۳۹۳/۳/۳

آشنایی بابخش های مختلف کتاب

متن عربی

براساس موضوع تعیین شده برای هر درس، در بخش عربی، چند جمله از بخش حکمت های نهج البلاغه (سخنان حکمت آمیز امام علی علیه السلام) به عنوان متن اصلی درس و محور اساسی بحث ارائه می شود.

لازم به ذکر است که در حال حاضر از میان نسخه های متعدد نهج البلاغه، دو نسخه مورد توجه قرار گرفته و توسط ناشران منتشر می شود:

۱. نسخه فیض الاسلام که شامل ۲۳۹ خطبه، ۷۹ نامه و ۴۷۲ حکمت است.

۲. نسخه صبحی صالح که شامل ۲۴۱ خطبه، ۷۹ نامه و ۴۷۲ حکمت است.

این دو نسخه از نظر محتوا تفاوتی با هم ندارند و دلیل اختلاف در شماره گذاری ها این است که کلامی از امام علی علیه السلام در یک نسخه به عنوان یک کلام واحد و همان کلام در نسخه دیگر با دو شماره جداگانه آمده است.

به غیر از حکمت های ابتدای نهج البلاغه، شماره سایر حکمت ها در نسخه صبحی صالح نسبت به نسخه فیض الاسلام بین ۱ تا ۹ شماره بیشتر است؛ به عنوان مثال، شماره حکمت «هَلْكَ امْرُؤٌ لَمْ يَعْرِفْ قَدْرَهُ» در فیض الاسلام ۱۴۱ و در صبحی صالح ۱۴۰ است.

تمام متن های استفاده شده از نهج البلاغه در این مجموعه، براساس نسخه صبحی

صالح آدرس داده شده است.

• نمایی از حکمت

در این بخش، تصویر کلی از محتوای درس ارائه شده است که با طرح یک یادو پرسش انگیزشی، ذهن نهج‌آموزان را برای پیگیری و دریافت بهتر مطالب، آماده می‌سازد.

• ترجمه

در این بخش، علاوه بر تأکید بر ترجمه تحت اللفظی، سعی شده است تا شیرینی ترجمه شیوا و انگیزنده نیز حفظ شود.

برای آماده‌سازی این بخش، از تمام ترجمه‌های مشهور اساتید محترم، همچون: «مکارم شیرازی»، «انصاریان»، «استادولی»، «شهیدی»، «فیض الاسلام»، «دین‌پرور» و... بهره‌برده شده و تغییرات لازم و ضروری اعمال گردیده است.

• شرح واژگان

در این قسمت، شرح کوتاه و جامع برخی واژگان نهج‌البلاغه، ارائه شده است. محتوای علمی این بخش با بهره‌گیری از کتاب‌های لغت معتبر؛ از جمله: «العين»، «مصباح الثنیر»، «مقاییس اللغة»، «المحکم والمحیط الأعظم»، «قاموس المحيط»، «صحاح اللغة»، «لسان العرب»، «الطراز الأول»، «مجمع البحرين»، «النهاية فی غریب الحديث»، «مفردات نهج‌البلاغه» (سید علی اکبر قرشی)، «المفردات فی غریب القرآن» (غیب اصفهانی) و «التحقیق فی کلمات القرآن» (سید حسن مصطفوی) نوشته شده است.

• شرح حکمت

در این بخش، شرح مختصری از حکمت‌ها به منظور تأمین اهداف ذیل ارائه شده است: روشن کردن موارد ابهام متن، ایجاد پیوند بین حکمت‌ها، فهم عمیق مقصود امام علی علیه السلام، برقراری پیوند گفتارهای امیرمؤمنان علیه السلام با قرآن تحت عنوان «آینه در آینه»، استفاده از حکایت‌های تاریخی معتبر به منظور ملموس‌تر شدن مفهوم ارائه شده و بالا بردن ماندگاری موضوع در ذهن مخاطب و جذابیت بیشتر مطلب برای نهج‌آموزان تحت عنوان «حکایت و هدایت».

محتوای علمی این بخش با استفاده از شرح‌های معتبر نهج‌البلاغه، مانند: «پیام امام»، «شرح ابن ابی الحدید»، «شرح ابن میثم»، «فی ظلال نهج‌البلاغه»، «منهاج البراعة» و... تهیه شده است.

• حدیث خوانی

در این بخش سعی شده است برای ارتباط و انس بیشتر نهج‌آموزان با متن نهج‌البلاغه، عبارات دیگری از امیرمؤمنان علیه السلام در موضوع درس، از حکمت‌ها و نامه‌ها و خطبه‌ها آورده شود.

روش انتخاب متن‌های بخش حدیث خوانی نیز به این صورت بوده است که چنان‌چه در حکمت‌ها پیرامون موضوع مورد نظریه اندازه مورد نیاز عبارت وجود داشت، از حکمت‌ها استفاده شده است در غیر این صورت از عبارات خطبه‌ها و نامه‌هایی که از نظر موضوعی مرتبط و جذاب بوده‌اند استفاده شده است.

• پیام حکمت

در این بخش از عباراتی کوتاه، مؤثر و مستند به حکمت‌ها استفاده شده؛ به طوری که هر پیام در قالب یک تابلو قابل استفاده است.

• حفظ نهج البلاغه

در روایات بر حفظ احادیث، بسیار تأکید شده است. امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: «مَنْ حَفِظَ مِنْ أَحَادِيثِ آبَائِهِمْ حَدِيثًا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمًا فَقيهاً؛ کسی که چهل حدیث از احادیث ما را حفظ کند، خدای تعالی او را در روز قیامت، عالم و فقیه مبعوث می‌کند.»

حفظ نهج البلاغه، آن‌هم پس از یادگیری واژگان و مفاهیم هر درس، بهترین وسیله برای انس بیشتر با نهج البلاغه است.

این بخش، محتوایی حداقلی برای حفظ، در هر درس به نهج‌آموز پیشنهاد می‌کند. مربی محترم می‌تواند با تشویق‌های لازم، نهج‌آموزان را به حفظ تمام حکمت‌های درس راهنمایی کند.

• مطالعه و پژوهش

از آنجا که تعمیق و توسعه آموزه‌های نهج البلاغه، می‌تواند در برقراری ارتباط بیشتر نهج‌آموز با این کتاب گران سنگ و ایجاد روحیه تحقیقی و تحلیلی او مؤثر باشد، پژوهش‌هایی مرتبط با محتوای درس از قسمت‌های مختلف نهج البلاغه، شرح‌های نهج البلاغه و منابع دیگر، در نظر گرفته شده است تا نهج‌آموزان به صورت فردی یا گروهی، با راهنمایی مربی، آن‌ها را انجام دهند و در کلاس ارائه نمایند.

• پرسش و تمرین

تمرین و مرور، نقش اساسی در فراگیری و تثبیت آموخته‌ها دارد. در این قسمت، تمرین‌ها و پرسش‌هایی طرح شده تا نهج‌آموز با مراجعه به درس و پاسخ به آن‌ها، آموخته‌های خود را در زمینه معنای واژگان، ترجمه عبارت‌ها و شرح و پیام حکمت مرور کند.

اجمالی از شیوه آموزش کتاب

بخش های مختلف دروس این مجموعه براساس ترتیب خاص و مناسب با یاددهی و یادگیری نهج البلاغه در چهار مرحله: آموزش، تثبیت مطالب، مهارت آفرینی و تمرین، طراحی شده؛ به نحوی که طی کردن این مراحل به برگزاری یک دوره موفق منجر خواهد شد.

اجرای هر درس از نظر زمانی حداقل ۴۵ دقیقه و حداکثر ۷۵ دقیقه نیاز دارد، که به طور متوسط هر درس در حدود ۶ دقیقه قابل تدریس می باشد.

اهداف آموزشی هر بخش و روش اجرای آن

۱. متن عربی

هدف آموزشی: آشنایی با روخوانی و روان خوانی متن حکمت ها.

هدف انگیزشی: رغبت و آمادگی برای دریافت محتوای هر درس.

روش آموزش: شایسته است برای آشنایی بیشتر نهج آموزان با متن درس و به عنوان سرآغازی برای ایجاد ارتباط و انس با نهج البلاغه، بخشی از فرصت کلاس به قرائت متن عربی توسط مربی یا ابزارهای کمک آموزشی اختصاص داده شود و در صورت لزوم از روش تکرار و همخوانی نیز استفاده شود.

پیشنهاد می شود قرائت متن در دو مرحله صورت گیرد:

مرحله اول: در ابتدای هر درس و قبل از آشنایی با واژگان و مفاهیم، صرفاً برای آموزش صحیح قرائت.

مرحله دوم: بعد از اتمام درس، با رویکرد ویژه به مفهوم حکمت ها.

مدت زمان: به طور متوسط: ۳ دقیقه.

۲. نمایی از حکمت

هدف آموزشی: ارائه تصویر کلی از درس و آماده سازی ذهن نهج آموز برای دریافت بهتر مطالب.

هدف انگیزشی: رغبت و احساس نیاز به فهم معانی و مقصود حکمت ها.

روش آموزش: این بخش بعد از قرائت اولیه متن عربی و قبل از ورود به بحث های آموزشی ارائه می شود. شایسته است مربی محترم در طول درس، با توجه دادن نهج آموزان به این بخش ارتباط مباحث را با نمای طرح شده یادآور شود.

مدت زمان: به طور متوسط: ۲ دقیقه.

۳. ترجمه

هدف آموزشی: آشنایی با معنای عبارات و ترجمه دقیق آن.

هدف انگیزشی: رغبت برای آشنایی با شرح حکمت.

روش آموزش : پیشنهاد می شود بخش ترجمه در دو مرحله ارائه گردد:

مرحله اول: ترجمه هر بند از متن بدون هیچ توضیحی همراه قرائت متن عربی.

مرحله دوم: ترجمه هر بند از متن، با تطبیق معنای واژگان و عبارات با متن عربی.

مدت زمان : به طور متوسط : ۵ دقیقه.

۴. شرح واژگان

هدف آموزشی : ارائه شرح کوتاه و جامع برای واژگان مهم و کلیدی درس.

هدف انگیزشی : احساس نیاز به شرح واژگان برای فهم دقیق کلام امیرمؤمنان (علیه السلام).

روش آموزش : با توجه به نقش اساسی آشنایی با واژگان در ترجمه متون عربی و برداشت صحیح از آن ها،

شایسته است مربی محترم با اهتمام ویژه به این بخش، ضمن ارائه توضیحات جامع موجود

در جدول، کاربرد واژه در حدیث مورد بحث را یادآوری و پیوند لازم بین واژه و متن را برقرار

کند. پیشنهاد می شود در صورت عدم محدودیت زمانی با استفاده از این موقعیت، زمینه

کار بیشتر نهج آموزان با واژگان و نحوه استخراج معنای صحیح از منابع معتبر مهیا گردد.

مدت زمان : به طور متوسط : ۵ دقیقه.

۵. شرح حکمت

هدف آموزشی : تبیین مراد و مقصود امیرمؤمنان (علیه السلام).

هدف انگیزشی : پی بردن به ضرورت تبیین کلام امام علی (علیه السلام) و لزوم به کار بستن آموزه های نهج البلاغه

در زندگی.

روش آموزش : محتوای حداقلی این بخش براساس اهداف مد نظر تدوین شده و برخلاف کتاب های

مفصل، در صدد بیان تمام نکات نیست؛ بنابراین شایسته است مربی محترم با حرکت

در همین چهارچوب و استفاده از بخش های «حکایت و هدایت» و «آئینه در آئینه»

اهداف پیش گفته را محقق سازد.

مدت زمان : به طور متوسط : ۱۰ دقیقه.

۶. حدیث خوانی

هدف آموزشی : آشنایی بیشتر با متن نهج البلاغه.

هدف انگیزشی : بالا بردن و جامعیت بخشیدن به اطلاعات ناقص خودمان در موضوعات مبتلا به فردی

و اجتماعی.

روش آموزش : شایسته است مربی محترم نسبت به زمان کلاس، این بخش را مدیریت کند و چون این

بخش تکمله ای بر متن درس در همان موضوع می باشد لذا غیر از حدیث خوانی می توان از

مفاهیم این بخش برای تکمیل شرح حکمت یا برای ارائه گزارش های مفصل از سوی نهج

آموزان به عنوان مقاله استفاده کرد.

مدت زمان: به طور متوسط: ۱۲ دقیقه.

۷. پیام حکمت

- هدف آموزشی: برجسته کردن بخشی از پیام و مقصود کلام امام علی (ع) و توجه دادن به آن.
- هدف انگیزشی: ایجاد زمینه توجه بیشتر به پیام‌ها و آموزه‌های کلام امام علی (ع).
- روش آموزش: خواندن پیام و بیان وجه استناد آن به متن به همراه ارائه توضیحات لازم درباره پیام.
- مدت زمان: به طور متوسط: ۳ دقیقه.

۸. حفظ نهج البلاغه

- هدف آموزشی: بالا بردن محفوظات روایی.
- هدف انگیزشی: ایجاد علاقه برای ارتباط بیشتر با نهج البلاغه و انس با آن.
- روش آموزش: شایسته است ضمن اهتمام به این بخش، حفظ حکمت‌های انتخاب شده، از همه نهج‌ها، مان مطالبه شود.
- پیشنهاد می‌شود در مخاطبان مستعد، برای حفظ آیات مرتبط با حکمت‌ها که تحت عنوان «ایینه درآینه» ارائه شده است، ترغیب و انگیزش لازم صورت گیرد.
- مدت زمان: ۲۵ دقیقه اول کلاس.
- پیشنهاد می‌شود این بخش به صورت کاربردی با تأکید بر نکات مذکور در متن، ارائه گردد.

۹. مطالعه و پژوهش

- هدف آموزشی: تعمیق و توسعه آموزه‌های نهج البلاغه، مباحث مرتبط با متن درس.
- هدف انگیزشی: برقراری ارتباط بیشتر با نهج البلاغه و کتاب‌های مرتبط با آن و ایجاد یا تقویت روحیه تحقیقی.
- روش آموزش: در این بخش، منابعی برای مطالعه و پژوهش به نهج‌آموزان پیشنهاد شده؛ شایسته است مربی گرامی با معرفی منابع مذکور و نحوه مراجعه به آن‌ها سعی بر این داشته باشد که در طول دوره هر نهج آموز دو تا سه مورد از پژوهش‌ها را به صورت فردی یا گروهی انجام دهد. در ضمن مربی محترم برای این بخش حداقل ۲ نمره از نمره پایانی این درس را اختصاص دهد.
- مدت زمان: ۲۵ دقیقه اول کلاس.

۱۰. پرسش و تمرین

هدف آموزشی : تکمیل فرایند آموزش در خارج از کلاس و مرور مطالب آموخته شده در هر درس.

هدف انگیزشی : ایجاد شوق و رغبت جهت تثبیت مطالب.

روش آموزش : شایسته است نهج آموزان در خارج از کلاس به حل تمرین ها و پاسخ گویی به پرسش ها

بپردازند و مربی محترم با طرح آن ها قبل از ورود به درس جدید، ضمن رفع اشکال و ابهام،

زمینه مرور آموخته ها را فراهم آورد.

مدت زمان : ۲۰ دقیقه اول کلاس.

